

Роль рейтингів в корпоративному управлінні акціонерних товариств

Ірина Мігус

доктор економічних наук, професор,

ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», м. Київ, Україна

ORCID: 0000-0001-6939-9097

Дієве корпоративне управління є однією з основ ефективно працюючої ринкової економіки. Про високу якість процесу корпоративного управління можна стверджувати тоді, коли воно дозволяє акціонерам отримувати відповідну інформацію, реалізовувати своє право на управління акціонерним товариством та використання його активів, забезпечуючи дотримання інтересів усіх фінансово-зацікавлених осіб [1].

На даний час однозначних емпіричних доказів зв'язку між рівнем корпоративного управління та вартістю акціонерних товариств не існує, проте неякісне корпоративне управління завжди може стати причиною зниження вартості компанії.

На фінансових ринках, що розвиваються, прослідковується занадто високий рівень загроз втрати інвестиційної вартості через неефективність менеджменту чи зловживання зі сторони акціонерів, що володіють великим пакетом акцій, а можливості виправити дану ситуацію у судовому порядку занадто низькі. За відсутності достовірної інформації про ефективність механізмів корпоративного управління в окремих акціонерних товариствах інвесторам досить складно оцінити рівень нефінансового ризику, пов'язаного з їх капіталовкладеннями. Саме це стає причиною суттєвого дисконту при ринковій оцінці акцій емітентів країн, що розвиваються, а незалежна думка про практику корпоративного управління, менеджменту та підзвітності в окремих компаніях набуває особливої цінності для інвесторів [2].

Розробкою методик оцінювання корпоративного управління, насамперед для країн з перехідною економікою, займалися агенство Standard&Poor's [3-4], Інститут корпоративного права і управління РФ [5], Brunswick UBS Warburg, Російський інститут директорів та рейтингове агенство «Експерт-РА» [6] тощо.

В Україні у 2004 році Українським інститутом розвитку фондового ринку було розроблено індекс корпоративного управління одночасно для макро-та мікрорівнів національної економіки. Рейтингове агенство «Кредит-рейтинг», отримавши статус уповноваженого агенства, також розробило методологію оцінки рівня корпоративного управління, який використовує на практиці [7].

Науковий підхід до розробки та використання рейтингів та інших індикаторів корпоративного управління у своїх працях запропонували такі науковці, як: В. А. Євтушевський [8], Д. А. Леонов [9], Т. В. Момот [10], Л. О. Мозгова [11] та інші. На жаль, основним недоліком їх праць є затеоретизованість та відсутність реальних прикладів щодо застосування запропонованих методик на практиці при оцінці корпоративного управління в акціонерних товариствах.

Єдиної моделі корпоративного управління, що працює у всіх країнах,

немає. У той же час, існують визначені стандарти, застосовні у всіляких правових, політичних і економічних контекстах. На основі цих стандартів рейтингові агентства, консультаційні фірми, дослідницькі центри розробляють інформаційно-аналітичні продукти, що тією чи іншою мірою характеризують якість корпоративного управління як в окремих компаніях, так і в країні в цілому.

На сьогоднішній день у світі існує декілька рейтингів та велика кількість інших різноманітних індикаторів, що характеризують якість корпоративного управління.

Використання системного підходу до аналізу існуючих індикаторів корпоративного управління дозволило автору систематизувати їх за такими критеріями [12]:

1) *в залежності від суб'єктів, що їх розраховують:*

- іноземні;
- вітчизняні.

До основних зарубіжних індикаторів слід віднести рейтинги агентства Standard&Poor's, CORE-рейтинг, рейтинг Brunswick UBS Warburg, Російського інституту директорів і рейтингового агентства «РІД-Експерт РА» тощо. До вітчизняних-Індекс корпоративного управління в Україні (УІРФР) та Рейтинг корпоративного управління рейтингового агентства «Кредит-рейтинг».

2) *в залежності від виду індикатора:*

- рейтинг;
- індекс;
- коефіцієнт;
- ренкінг;
- інші індикатори.

3) *в залежності від комплексності проведених розрахунків:*

• макроіндикатори-дозволяють оцінити рівень корпоративного управління на основні нормативно-правових актів та їх відповідності міжнародним стандартам;

• мікроіндикатори-оцінюють лише якість корпоративного управління в окремому акціонерному товаристві;

• комплексні індикатори-оцінюють як стан державного регулювання корпоративного управління, так і якість корпоративного управління в окремому акціонерному товаристві.

4) *в залежності від інформації, що використовується при розрахунках:*

• ґрунтується лише на публічній інформації, яка відкрито оприлюднюється в засобах масової інформації та мережі Інтернет ;

• ґрунтується як на публічній інформації, так і на інсайдерській інформації, отриманої від керівництва акціонерного товариства.

Отже, вивчення основних методик оцінки корпоративного управління, які використовуються в практиці діяльності рейтингових та інформаційних агентств, а також інших фінансових інститутів, дозволило встановити їх переваги та недоліки. Їх врахування дозволить запропонувати вдосконалену методику

складання рейтингу корпоративного управління для акціонерних товариств України, яка дозволить комплексно оцінити вплив не фінансових загроз на стан економічної безпеки даних суб'єктів.

Ключові слова: корпоративне управління; акціонерне товариство; рейтинг.

Список використаних джерел

1. Мігус І. П. *Методика складання рейтингів корпоративного управління для акціонерних товариств. Проблеми та перспективи розвитку банківської системи України*. 2006. Т. 18. Суми: УАБС НБУ, 2006. С. 122-127.
2. Шульга І. П. *Рейтинги корпоративного управління як індикатор діяльності акціонерних товариств. Банківська система України в умовах глобалізації фінансових ринків: матеріали міжнародної науково-практичної конференції, 18-20 жовтня 2006 р. Черкаси: ЧБІ УАБС НБУ, 2006. С. 87-89.*
3. *Рейтинги корпоративного управління: Критерии и методология: Standard & Poor's: Служба рейтингів корпоративного управління.* URL : <http://www.standardandpoors.ru/article.php?pubid=1703&sec=an>.
4. *Критерии: рейтинг корпоративного управління GAMMA — Governance, Accountability, Management Metrics and Analysis (анализ и оценка корпоративного управления, подотчетности и менеджмента). Standard & Poor's ринку.* URL : <http://www.standardandpoors.ru/page.php?path=gamma>.
5. *Методология расчета CORE-рейтинга: Институт корпоративного права и управления.* URL : <http://www.iclg.ru/rurating11>.
6. *Национальный рейтинг корпоративного управления «РИД-Эксперт РА» (НРКУ).* URL : <http://www.rid.ru/rating/information>.
7. *Методология оцінки рівня корпоративного управління. Рейтингове агентство «Кредит-рейтинг».* URL : <http://www.credit-rating.ua>.
8. *Леонов Д. Индекс рівня корпоративного управління в Україні: Звіт з науково-дослідної роботи «Дослідження індексу корпоративного управління в Україні». Український інститут розвитку фондового ринку.* URL : <http://www.corporation.com.ua/library/publication/pub.php?id=32>.
9. *Євтушевський В. А. Корпоративне управління: підручник. Київ : Знання, 2006. 408 с.*
10. *Момот Т. В. Вартісно-орієнтоване корпоративне управління: від теорії до практичного впровадження : монографія. Харків : ХНАМГ, 2006. 380 с.*
11. *Мозгова Л. О. Методичні підходи до оцінки якості корпоративного управління підприємством.* URL : http://www.rusnauka.com/9_DN_2010/Economics/61880.doc.htm.
12. *Шульга І. П. Рейтинг корпоративного управління як оцінка нефінансових загроз діяльності акціонерних товариств: порівняння світового та вітчизняного досвіду. Ефективна економіка. 2010. №11.* URL : <http://www.economy.nauka.com.ua>.
13. *Шульга І. П. Переваги та недоліки складання рейтингів корпоративного управління як індикаторів економічної безпеки акціонерних товариств в Україні. Фінансово-економічне, обліково-аналітичне та організаційно-правове забезпечення відтворювальних процесів на шляху до економіки знань : матеріали міжнародної науково-практичної інтернет-конференції, 25-26 листопада 2010 р. Чернівці: БДФА, 2010. С.238-240.*
14. *Мігус І. П., Худолій Л. М., Денисенко М. П., Міхно С. П. Корпоративне управління в системі економічної безпеки акціонерних товариств України. Черкаси : ТОВ «Маклаут». 2012. 274 с.*